

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА
(ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА)**

МОДУЛ 1 „ПРИРОДНОРЕСУРСЕН ПОТЕНЦИАЛ. УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ“

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Тази програма описва първи модул на профилираното обучение по география и икономика в XI клас, средна степен на образование, втори гимназиален етап. Обучението в модул 1 е насочено да разширява и задълбочава знания, умения и отношения, свързани с природноресурния потенциал на Земята и устойчивото развитие. Допринася за изграждането на географски ключови компетентности на ученика и способността му самостоятелно да аргументира, дискутира, коментира и оценява различни идеи и концепции. Да изразява критично мислене, да използва специализирана литература и самостоятелно да разработва научна теза. Да формира модели на поведение за активна гражданска позиция на ученика.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Очаквани резултати	Нови понятия
География на природата <u>1. Тема Основни методи на географското изследване</u> 1.1. Основни методи на географското изследване	Познава основните методи на географското изследване. Посочва примери за използването на научните методи при разкриване на взаимовръзките между природни, демографски и социални процеси.	Методи: наблюдение баланс; дистанционни; картографски; математически; статистически; сравнителен; прогнозни; ГИС.
1.2. Географско изследване	Познава основни методи за разработване на географско изследване. Познава структурата за извършване на географско изследване.	географска хипотеза; географска теза.

<p><u>2. Тема Процеси и закономерности в геосферите</u></p> <p>2.1. Процеси и закономерности в литосферата</p>	<p>Коментира видовете взаимодействия между литосферните плочи и последиците от тях.</p> <p>Оценява особеностите на релефа като фактор за стопанско развитие.</p> <p>Изработва модел на литосферните плочи.</p> <p>Анализира различни източници на географска информация.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>флексура; разсед; отсед; възсед; магматизъм; метаморфизъм.</p>
<p>2.2. Процеси и закономерности в атмосферата</p>	<p>Обяснява значението на зоналността и аоналността за формиране на климата.</p> <p>Прогнозира последиците от промените на температурата на въздуха на глобално и на регионално равнище.</p> <p>Изработва синоптична прогноза.</p> <p>Дискутира влиянието на неблагоприятните климатични процеси и явления върху обществото.</p> <p>Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>адвекция; сублимация; албедо; изобари; изобарни карти; парникови газове.</p>
<p>2.3. Процеси и закономерности в хидросферата</p>	<p>Разкрива взаимовръзките в системата „атмосфера-хидросфера-общество“.</p> <p>Дискутира последиците от проявлението на големи наводнения.</p> <p>Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>воден баланс; басейнов подход.</p>
<p>2.4. Геосферите и формиране на природногеографските комплекси на Земята</p>	<p>Оценява ролята на педосферата и биосферата при формиране на природногеографските комплекси (ландшафти).</p> <p>Коментира характерните особености на природногеографските комплекси.</p> <p>Представя типичен ландшафт от родния край в различни форми (текст, постер, презентация и др.), включително и с използване на ИКТ.</p> <p>Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>равнинни комплекси; карстови комплекси; гляциални комплекси; аквални комплекси.</p>
<p><u>3. Тема Природноресурсен потенциал</u></p> <p>3.1. – 3.3. Природни ресурси и природноресурсен потенциал</p>	<p>Оценява значението на природните ресурси като фактор за стопанско развитие.</p> <p>Изработва картосхема за териториалното разпределение на енергийни и минерални ресурси.</p>	<p>рекреационни ресурси; агроклиматични ресурси.</p>

	<p>Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	
3.4. Ресурси на Световния океан	<p>Оценява значението на ресурсите на Световния океан.</p> <p>Анализира различни източници на географска и икономическа информация .</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>шелфов нефт и газ;</p> <p>желязно-манганови конкреции;</p> <p>биоресурси на Световния океан.</p>
<u>4. Тема Алтернативни енергийни ресурси</u> 4.1. – 4.2. Алтернативни енергийни ресурси	<p>Познава алтернативните енергийни ресурси и географското им разпространение.</p> <p>Оценява значението на алтернативните енергийни ресурси за решаване на енергийния проблем.</p> <p>Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>енергиен баланс;</p> <p>енергийна криза;</p> <p>енергийна ефективност.</p>
<u>5. Тема Глобалните проблеми на природноресурсния потенциал на Земята</u> 5.1. Природноресурсен потенциал и глобални проблеми	<p>Обяснява причините за глобални проблеми (минерално-суровинен, енергиен, екологичен и продоволствен).</p> <p>Предлага решения за преодоляване на последиците от проявата на глобалните проблеми.</p> <p>Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	ЮНЕП
5.2.-5.3. Регионални аспекти на глобалните проблеми	<p>Дискутира регионалните аспекти на глобалните проблеми.</p> <p>Посочва примери за глобални проблеми на регионално равнище.</p> <p>Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	
<u>6. Тема Съвременни аспекти на взаимовръзки в системата „природа – общество – стопанство“</u> 6.1.-6.2. Съвременни аспекти на взаимовръзки в системата „природа – общество – стопанство“	<p>Доказва взаимовръзки в системата „природа – общество – стопанство“.</p> <p>Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава казуси.</p>	глобализация

<p><u>7. Тема Устойчиво развитие на планетата</u></p> <p>7.1. Възникване и утвърждаване на концепцията за устойчиво развитие на планетата</p>	<p>Проследява развитието на идеята за устойчиво развитие на планетата.</p> <p>Познава модела на устойчиво развитие.</p> <p>Посочва примери за приложение на концепцията за устойчиво развитие.</p>	<p>безотпадни технологии; биотехнологии; екологични фондове.</p>
<p>7.2. Антропогенни изменения на природната среда и тенденции на устойчивото развитие</p>	<p>Обяснява промените в природната среда, в резултат на антропогенната дейност.</p> <p>Дискутира възможностите за устойчиво развитие на планетата.</p> <p>Аргументира отговорна гражданска позиция за устойчивото развитие.</p> <p>Анализира различни източници на географска информация.</p>	
<p>7.3. Политики на Европейския съюз за устойчиво развитие</p>	<p>Познава дейността на Европейския съюз за осъществяване на устойчиво развитие.</p> <p>Познава основните политики на България за осъществяване на устойчиво развитие.</p> <p>Дискутира проблемите на устойчиво развитие в контекста на политиките на Европейски съюз.</p> <p>Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p>	<p>Европейска агенция по околна среда (ЕАОС); Евростат; екологична политика; екологичен мониторинг.</p>

Годишен брой часове за изучаване на модула в XI клас – 36 часа

Допълнителни уточнения за конкретния модул.

Учебната програма насочва ученика към дейности, свързани с интерпретирането на географски и икономически знания за природните ресурси и устойчивото развитие; формиране на активна гражданска позиция по глобалните проблеми на човечеството. Постава ученика в конкретни практически ситуации, включва го в дискусии, създава условия да работи в екип, за изява на лични качества.

Разпределението на задължителните учебни часове е препоръчително при следното съотношение: за нови знания (до 60%), за практически дейности и дискусии (до 22%), за контрол и оценка (до 12), за преговор и обобщение (до 6%).

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Съотношение при формиране на срочна оценка:

Текущи оценки от работа в клас, участие в групови обсъждания и дискусии	20%
Текущи оценки от домашни работи	10%
Текущи оценки от практически задания в клас	20%
Оценки от работа по проект	10%
Оценки от контролни работи	40%

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Ключови компетентности	Дейности
Компетентности в областта на българския език	Самостоятелно осмисля основното в отделните теми; аргументира, дискутира, коментира, оценява, интерпретира, изследва, защитава, прогнозира, разработва, прилага знания и формира модели на поведение. Разкрива и обяснява причинно-следствени връзки на глобалните проблеми и процеси.
Математически компетентности и основни компетентности в природните науки и технологиите	Обяснява и прилага математическите и статистическите методи на географско изследване. Анализира различни географски и икономически източници на информация. Изработва синоптична прогноза, картосхеми, картодиаграми, таблици и други.
Дигитална компетентност	Използва ИКТ за търсене, събиране, интерпретиране, представяне и обмен на информация. Използва мултимедия за създаване и представяне на продукти от изпълнение на конкретна задача.
Умения за учене	Упражнява самоконтрол при изпълняване на различни практически и дидактически задачи. Изгражда собствен стил на учене, анализира различни стратегии на учене между съучениците, коментира научни текстове и документи. Използва широк спектър от практически и теоретични знания. Някои от знанията са водещи в областта и включват критично разбиране на теории и принципи.
Социални и граждански компетентности	Изразява мнение, защитава собствена позиция, дискутира и оценява различни идеи и концепцията за устойчиво развитие, формира критично мислене. Работи в екип. Ориентира се в съвременните политически, икономически и културни събития. Показва умение да изслушва, анализира и сравнява различни гледни точки. Показва самостоятелност, отговорност и толерантност при участие в диалог и в дискусия и оспорване на мнение, различно от своето. Демонстрира разбиране за ролята и отговорностите на институциите, които вземат решения на различно ниво, вкл. на ниво ЕС в областта на икономиката, природоползването и устойчивото развитие.

Инициативност и предприемчивост	Проявява инициатива и проектира дейности, насочени към опазване на околната среда.
Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот	Коментира тенденциите на екологоустойчивото развитие на света. Познава модела на устойчиво развитие. Предлага начини за решаване на глобалните проблеми. Дискутира казуси.

Ключови компетентности	Междупредметни връзки
Компетентности в областта на българския език	<u>Български език и литература:</u> Използва знания и развива умения за работа с различни видове текст, както и умения за създаване на преразказ, план на текст, резюме, съобщение, текст-описание, отговор на научен въпрос и публично изказване, свързани с природноресурсния потенциал и устойчивото развитие. Развива умения за водене на дискусия, писмена и вербална аргументация на теза. Използва знания и развива умения за работа с терминологичен речник. Използва библиографска справка.
Умения за общуване на чужди езици	<u>Чужди езици:</u> Ползва знания от текстове с географско съдържание, изучавани по чужд език. Използване на източници на географска информация на чужд език.
Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите	<u>Математика:</u> Прилага основни математически компетентности при анализиране на статистическа информация. Демонстрира логическо и пространствено мислене. Създава, показва, използва и интерпретира модели, схеми и диаграми. <u>Технологии и предприемачество:</u> Изработва скици и чертежи. Планира и реализира проект по зададени критерии. <u>Биология и здравно образование:</u> Използва специализирани знания при представяне на проблемите на устойчивото развитие, както и на съвременните аспекти на взаимовръзки в системата „природа – общество – стопанство“. <u>Химия и опазване на околната среда:</u> Познава и характеризира основни свойства на елементи, използвани като природен ресурс. <u>Физика и астрономия:</u> Разпознава изучавани обекти и явления в природата и прилага знания и умения при тяхното анализиране. Демонстрира разбиране на физични процеси, свързани с природноресурсния потенциал и устойчивото развитие.
Дигитална компетентност	<u>Информационни технологии:</u> Създава, обработва и съхранява графична, текстова, звукова информация и ги комбинира. Използва компютърни програми за работа с текст, графика, звук, видео, електронни таблици, презентации и тяхното комбиниране. Използва и работи с мултимедийна информация.

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА
(ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА)**

МОДУЛ 2 „ГЕОПОЛИТИЧЕСКА И ОБЩЕСТВЕНА КУЛТУРА“

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението в модул 2 в XI клас е насочено към разширяване и задълбочаване на знания и уменията на учениците, свързани с геополитическата структура и организация на обществото, с концепции за развитието му и с регионални особености на електоралните, социално-демографските, културните и селищни процеси и проблеми; с политико-икономическата структура и организация на регионите; с различията в типологията и общественото развитие на страните и произтичащите на тази основа конфликти. То създава възможности за изграждане на ключови компетентности, свързани с развитие на географската култура за разбиране и разумна дейност в географското пространство, с изразяване и аргументиране на мнение по важни регионални и международни проблеми и политики, с анализиране на информация от различни източници, с коментиране на хипотези за бъдещото развитие на света и глобалните проблеми, с формиране на модели на поведение за активна гражданска позиция на ученика.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Очаквани резултати	Нови понятия
I. ГЕОГРАФИЯ НА ОБЩЕСТВОТО		
<u>1. Тема Политическа география и геополитика</u>		
1.1 - 1.2. Същност и развитие на политическата география и геополитиката.	<p>Познава същността на политическата география и мястото ѝ сред другите науки.</p> <p>Идентифицира понятието геополитика.</p> <p>Разбира приносите на древните народи за организация на държавата и обществото.</p> <p>Интерпретира значението на Великите географски открития за политическото и икономическото развитие на света.</p> <p>Познава идеите на Алфред Маън и Халфорд Макиндер за развитието на политическата география.</p> <p>Коментира предимства на морските държави спрямо континенталните.</p> <p>Анализира съвременните промени на политическата карта на света.</p> <p>Анализира информация от различни източници.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>геополитическо положение;</p> <p>европоцентризъм;</p> <p>атлантизъм;</p> <p>евразийство.</p>

<u>2. Тема Геополитически и икономически концепции за развитие на обществото</u>		
2.1.-2.2. Геополитически и икономически концепции за развитие на обществото	<p>Познава основни геополитически концепции и модели за развитие на света: концепцията за световната власт, мондиализмът, евроазиатството.</p> <p>Познава основни икономически концепции и модели за териториална организация на стопанството – на Йохан фон Тюнен, Алфред Вебер и Валтер Кристалер.</p> <p>Назовава водещите локализационни школи в света.</p>	<p>еднополюсен; дуполюсен; многополюсен модел; щандортни теории.</p>
<u>3.Тема Геополитика и икономическо развитие</u>		
3.1. Глобализация на политическите процеси	<p>Обяснява политическите процеси и промени, довели до глобализация на съвременния свят.</p> <p>Назовава идеите на Самюъл Хънтингтън за бъдещия модел на световен конфликт – „сблъсък на цивилизациите“, ролята на Запада „Западът срещу останалия свят“ и глобализацията.</p> <p>Познава идеите и на други значими геополитици от XX век, представители на различни школи.</p>	<p>цивилизационен регион; студената война; нов световен ред.</p>
3.2. Глобализация на икономическите процеси	<p>Познава интеграционни модели на икономическо развитие през XX и началото на XXI век.</p> <p>Доказва значението на международното политическо и икономическо сътрудничество при решаване на глобалните проблеми - международния тероризъм, търговията с оръжие и наркотици, трафик на хора.</p>	<p>западен интеграционен модел; световен интеграционен модел; нов икономически ред.</p>
<u>4. Електорална география</u>	<p>Дефинира същността на електоралната география.</p> <p>Съпоставя видовете избирателни системи.</p> <p>Дискутира упражняването на избирателно право.</p> <p>Обяснява основните географски фактори, влияещи върху електоралното поведение на хората.</p>	<p>политически сили; мажоритарна избирателна система; пропорционална избирателна система; смесена избирателна система.</p>
<u>5. Демографски процеси</u>		
5.1. Езикови семейства и езикови групи в света	<p>Познава основните езикови семейства в света: индоевропейско, кавказко, уралско, алтайско и семито-хамитско.</p> <p>Изработва картосхема на териториалното разпространение на езиковите семейства и езиковите групи в Европа.</p> <p>Анализира информация от различни източници.</p>	

5.2. Географско разпространение на основните религии в света	<p>Съпоставя основните признаци на религиите в света: християнство, ислям, будизъм, индуизъм, юдаизъм и техните ценности.</p> <p>Познава основните религиозни течения (направления): католицизъм, протестанство, източно православие, сунити, шиити, алиани.</p> <p>Доказва връзката религия – демографски особености на населението.</p> <p>Анализира информация от различни източници.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>етническо самосъзнание; етническо самоопределение.</p>
5.3. Социално-демографски процеси	<p>Познава основните характеристики на социално-демографските процеси.</p> <p>Дискутира взаимното влияние на демографските и социалните процеси.</p> <p>Интерпретира информация от различни източници.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>икономически неактивно население</p>
<u>6. Демографски проблеми и демографска политика</u>		
6.1. Демографски преход. Глобални и регионални тенденции в демографското развитие на света	<p>Дефинира демографския преход и връзката с типовете възпроизводство.</p> <p>Проследява развитието на демографския преход.</p> <p>Анализира демографската ситуация на глобално равнище.</p> <p>Дава примери за регионални различия в изменението на основните демографски показатели.</p> <p>Анализира информация от различни източници.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>просто възпроизводство; стеснено възпроизводство; разширено възпроизводство.</p>
6.2. Демографски проблем	<p>Обяснява основните характеристики на демографския проблем чрез демографски показатели.</p> <p>Доказва регионални различия на демографския проблем.</p> <p>Анализира информация от различни източници.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>фертилна възраст; коефициент на плодовитост.</p>
6.3. Демографска политика	<p>Обяснява демографската политика като инструмент за решаване на демографския проблем.</p> <p>Познава видовете демографска политика.</p> <p>Посочва примери за успешна демографска политика на регионално равнище.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>стимулираща демографска политика; лимитираща демографска политика.</p>
<u>7. Селища</u>	<p>Разграничава типовете селища в исторически и пространствен аспект.</p> <p>Познава признаците за дефиниране на съвременните селища в различните региони.</p> <p>Представя информация за функционалната класификация на градовете.</p> <p>Изработва модел на съвременен град.</p>	<p>радиална (звездообразна) планировка; правоъгълна планировка; надлъжна планировка; градска инфраструктура.</p>

<u>8. Урбанизация и урбанизационни процеси</u>		
8.1. Развитие на урбанизацията в света	Обяснява регионалните особености и тенденции на урбанистично развитие: европейски, северноамерикански, японски тип. Дефинира съвременните форми на урбанизация. Изказва мнение за бъдещото развитие на агломерациите. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.	агломерационни ядра; агломерационни ареали; конурбация.
8.2. Урбанизационни процеси и градско развитие	Познава модели на градско развитие. Коментира проблеми на урбанизираните и селските територии. Прогнозира развитието на високоурбанизираните и селските територии. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.	рурурбанизация; „умни“ градове; „зелени“ градове; „свиващи се“ градове.
II. ГЕОГРАФИЯ НА РЕГИОНИТЕ И СТРАНИТЕ		
<u>9. Съвременна политическа и икономическа организация на регионите в света</u>	Познава основни политически и икономически организации в регионите. Назовава страни членки, основни инициативи и центрове на организациите. Дискутира значението на регионалните организации за развитието на регионите. Анализира информация от различни източници.	ОЧИС; ОССЕ; Меркосур; Африкански съюз.
<u>10. Критерии и показатели за класификация на страните</u>	Дефинира понятията критерий и показател. Познава основните групи критерии: културно-политически, икономически, социално-демографски. Съотнася показателите към съответните групи критерии. Подбира показатели за характеристика и класификация на страни. Представя информация по основни критерии и показатели. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.	расово-етническа принадлежност; темп на нарастване на БВП; производство на електрическа енергия/човек; темп на нарастване на населението; доходи; консумация на електрическа енергия на глава от населението; индекс на човешко развитие; жизнен стандарт.

<u>11. Типология на страните</u>	<p>Познава типологията за изучаване на страни в света: малки привилегирани нации; страни на преселнически капитализъм; Г-77 (Клуб на бедните).</p> <p>Сравнява страни от изучените типологични групи.</p> <p>Анализира информация от различни източници.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	
<u>12. Международни проблеми и регионални конфликти</u>		
12.1. Международни и регионални конфликти на етно-религиозна основа	<p>Групира международните и регионални конфликти на етно-религиозна основа.</p> <p>Обяснява основните причини за възникването им.</p> <p>Локализира международните и регионални конфликти на етно-религиозна основа на политическата карта.</p>	<p>етнически конфликт;</p> <p>религиозен конфликт;</p> <p>международен конфликт.</p>
12.2. Регионални конфликти	<p>Коментира причините за възникването на регионални конфликти и последиците от тях.</p> <p>Локализира територии на регионални конфликти на сушата и в Световния океан.</p> <p>Анализира информация от различни източници.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	
12.3. Регионални аспекти на глобалните проблеми	<p>Интерпретира проявлението на глобални проблеми и влиянието им върху развитието на обществото в регион по избор.</p> <p>Коментира алтернативни хипотези за бъдещото развитие на избрана страна или регион.</p> <p>Анализира информация от различни източници.</p>	

Годишен брой часове за изучаване на модула в XI клас - 36 часа

Допълнителни уточнения за конкретния модул.

Учебната програма предполага даване на знания за важни геополитически и обществени процеси, насочва ученика към дейности, свързани с анализирането на информация от различни източници, за формиране на активна гражданска позиция по глобални проблеми на човечеството и проблеми на общественото развитие. Постава ученика в конкретни практически ситуации, включва го в дискусии, създава условия за работа в екип, за изява на личните му качества чрез разработване на отговори на научни въпроси, решаване на географски казуси, разработване на проекти и модели, развива творческите търсения на ученика.

Разпределението на задължителните учебни часове е препоръчително при следното съотношение: за нови знания (до 60%), за практически дейности и дискусии (до 22%), за контрол и оценка (до 12%), за преговор и обобщение (до 6%).

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Съотношение при формиране на срочна оценка:

Текущи оценки от работа в клас, участие в групови обсъждания и дискусии	20%
Текущи оценки от домашни работи	10%
Текущи оценки от практически задания в клас	20%
Оценки от работа по проект	10%
Оценки от контролни работи	40%

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Ключови компетентности	Дейности
Компетентности в областта на българския език	Самостоятелно осмисля основното в отделните теми; аргументира, дискутира, коментира, оценява, интерпретира, изследва, защитава, прогнозира, разработва, прилага знания и формира модели на поведение. Разкрива и обяснява причинно следствени връзки на глобалните проблеми и процеси. Изготвя модел, проект, характеризира геополитическото и общественото развитие в света.
Математически компетентности и основни компетентности в природните науки и технологиите	Обяснява и прилага математическите, статистическите и компютърни методи на географско изследване. Изработва модел на съвременен град. Анализира информация от различни източници (географски, икономически, статистически). Изработва картосхеми, картодиаграми, таблици.
Дигитална компетентност	Използва ИКТ за търсене, събиране, интерпретиране, представяне и обмен на информация. Използва мултимедия за създаване и представяне на продукти от изпълнение на конкретна задача.
Умения за учене	Упражнява самоконтрол при изпълняване на различни практически и дидактически задачи. Изгражда собствен стил на учене, анализира различни стратегии на учене между съучениците. Изготвя отговор на научен въпрос, представя разширен план конспект, коментира научни текстове и документи, актуализира географска информация, прилага теоретични знания и практически умения.
Социални и граждански компетентности	Изразява мнение, защитава собствена позиция, дискутира и оценява различни идеи и концепции за геополитическото развитие на света, отделни региони и страни, ориентира се в съвременните геополитически и икономически събития, формира критично мислене. Показва умение да изслушва, анализира и сравнява различни гледни точки. Показва самостоятелност, отговорност и толерантност при участие в диалог и в дискусия и оспорване на мнение, различно от своето. Демонстрира разбиране за ролята и отговорностите на институциите и организациите, които вземат решения за развитие на обществото и разрешаването на различни конфликти на глобално и регионално равнище.
Инициативност и предприемчивост	Проявява инициатива и проектира дейности, насочени към създаване на модели на бъдещо развитие на урбанизираните територии в света.

Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот	Коментира тенденциите на устойчивото развитие на света, предлага начини за решаване на глобалните проблеми, решава казуси, доказва ролята на високите технологии за общественото развитие.
--	--

Ключови компетентности	Междупредметни връзки
Компетентности в областта на българския език	<u>Български език и литература:</u> Използва подробни практически и теоретични знания и умения за работа с различни видове текстове. Развива умения за водене на дискусия. Изработва писмена и вербална аргументация на теза. Създава писмени разработки (отговор на научен въпрос, географски съобщения). Използва библиографска справка и терминологичен географски речник.
Умения за общуване на чужди езици	<u>Чужди езици:</u> Ползва знания от текстове с географско и икономическо съдържание, изучавани по чужд език. Използване на източници на географска информация на чужд език.
Математическа компетентност и основни компетентности в обществените науки и технологиите	<u>Математика:</u> Прилага основни математически компетентности при анализиране на статистическа информация. Демонстрира логическо и пространствено мислене. Създава, показва, използва и интерпретира модели, схеми, диаграми. <u>История и цивилизации:</u> Прилага историческия подход при проследяване на възникването и развитието на политикогеографското познание и политическата география. Анализира в исторически аспект промените в политическите процеси и политическата карта на света, формирането на важни политико - стопански структури и организации. <u>Технологии и предприемачество:</u> Изработва диаграми, картосхеми и статистически таблици. Дискутира възможностите за кариерно развитие в условията на съвременното стопанство. Планира и реализира проект, научно съобщение по зададени критерии.
Дигитална компетентност	<u>Информационни технологии:</u> Създава, обработва и съхранява графична, текстова, звукова информация и ги комбинира. Използва компютърни програми за работа с текст, графика, звук, видео, електронни таблици, презентации и тяхното комбиниране. Използва и работи с интернет информация.

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА
(ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА)**

МОДУЛ 3 „СЪВРЕМЕННО ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ“

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението в модул 3 в XI клас е насочено да разширява и задълбочава знания, умения и отношения, свързани с развитието на световното стопанство, преодоляване на енергийния проблем и оценяване на международната икономическа интеграция. Допринася за изграждането на географски и икономически ключови компетентности на ученика и способността му, самостоятелно да аргументира, дискутира, коментира и оценява различни идеи и концепции. Да изразява критично мислене, да използва справочна литература и самостоятелно да разработва научна теза. Да формира модели на поведение за активна гражданска позиция на ученика.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Очаквани резултати	Нови понятия
<p><u>1. Тема Съвременни процеси на икономическо развитие</u></p> <p>1.1 – 1.2. Глобализацията и регионализацията като основни процеси на съвременното икономическо развитие</p>	<p>Обяснява взаимното влияние и проявлението на глобализацията и регионализацията в света.</p> <p>Сравнява съвременното икономическо развитие на полюсите на световното стопанство.</p> <p>Познава макрорегионите в света (Американски, Евро-Азиатски, Азиатско-Тихоокеански, Африкански) и перспективите за тяхното развитие.</p>	<p>регионална интеграция</p>
<p>1.3. Интеграцията – основна форма на организирано сътрудничество</p>	<p>Разбира интеграцията като форма на организирано сътрудничество.</p> <p>Дискутира проблемите, възникнали в резултат на съвременните процеси на развитие - глобализация, регионализация и интеграция.</p> <p>Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	

<p><u>2.Тема Модели на съвременното стопанство</u></p> <p>2.1.Организация на стопанската дейност в различните модели</p>	<p>Обяснява съвременната обществена организация на стопанска дейност в различните икономически системи. Разграничава основни икономически показатели на стопанството.</p>	<p>стопански ресурси; регулирана пазарна икономика; паричен капитал; инфлация; пазарна рецесия; икономически инструменти на държавата – данъци и такси; външен дълг.</p>
<p>2.2.– 2.3. Пазарното стопанство – развитие и бъдеще</p>	<p>Анализира механизмите на пазарното стопанство и значението на пазарното регулиране. Познава „китайския модел“ на икономическо развитие. Анализира различни източници на географска и икономическа информация. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	
<p><u>3. Тема Международна икономическа интеграция</u></p> <p>3.1.-3.2. Международните икономически организации – фактор за преодоляване на стопанските различия</p>	<p>Определя основните потоци на стокообмен и инвестиции в света. Познава целите и структурата, и регионите на интеграция на важни икономически организации. Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p>	<p>мита; безмитен внос; офшорни компании; смесени компании; мениджмънт; маркетинг; фирмено разузнаване; Световна търговска организация (СТО); Световна банка за развитие; Световен икономически форум; Международен валутен фонд; Организация за икономическо сътрудничество и развитие; Азиатско-Тихоокеанско икономическо сътрудничество (АПЕК).</p>

<p><u>4. Тема Външноикономически връзки</u></p> <p>4.1. Структура на външноикономическите връзки</p>	<p>Познава структурата на външноикономическите връзки. Дава примери за различия във външната търговия на региони в света. Анализира различни източници на географска и икономическа информация.</p>	<p>търговия с патенти; кредитиране; валути и валутни приходи; БРИК; рейтингови системи.</p>
<p>4.2. Нововъзникващите пазари – основен двигател на бъдещото икономическо развитие</p>	<p>Обяснява влиянието на нововъзникващите пазари в света.</p>	
<p>4.3. Подготовката на кадри – съвременна форма на външноикономически връзки</p>	<p>Дискутира световните тенденции в кариерното развитие и формирането на професии на бъдещето.</p>	<p>широкопрофилно образование; МВА (Магистър бизнес администрация).</p>
<p><u>5.Тема Динамично развитие на международния туризъм</u></p> <p>5.1. Международният туризъм – съвременна форма на стопанско развитие</p>	<p>Обяснява факторите, които определят международния туризъм като „туристическа индустрия“. Локализира съвременните туристически потоци в света. Изработва картосхема на съвременните туристически потоци и световните туристически дестинации.</p>	
<p><u>6. Тема Съвременно състояние и развитие на енергетиката</u></p> <p>6.1. Световна енергийна система – електропроизводство и топлоенергетика</p>	<p>Познава промените в добива на горива и формирането на нови енергийни региони. Дискутира бъдещото развитие на енергетиката чрез конвенционални и алтернативни енергийни източници. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>световно енергийно потребление; условно гориво; средна котировка на сорта Brent; шистов газ; зелена енергия.</p>
<p>6.2. Атомната енергетика – фактор в световната геополитика</p>	<p>Изказва мнение за предимствата и опасностите от развитието на ядрената енергетика. Проучва различни източници на географска и икономическа информация. Защитава проект за възможните решения на енергийния проблем в света.</p>	

<p><u>7. Тема Големи енергийни проекти в света</u></p> <p>7.1.-7.2. Електропроизводство от възобновяеми източници и перспективи за развитие на енергийните проекти</p>	<p>Коментира стратегии и политики за реализиране на съвременни енергийни проекти.</p> <p>Познава световни проекти за електропроизводство от възобновяеми източници: Китай (ВЕЦ „Трите клисури“); Мексико (производство на чиста енергия от слънчеви колектори); Африка (Египет, Мароко, РЮА, Етиопия, Кения, Тунис) – строителство на вятърни паркове; Индия (хибридна вятърна и слънчева централа); Япония и Саудитска Арабия (соларен проект в пустинята „Softbank“); Индия (вятърен енергиен парк „Муппанда“); Чукотка, Русия (плаваща АЕЦ); САЩ (добив на природен газ от шисти); Канада (добив на петрол от пясък, проект „Kearl“).</p> <p>Дискутира световното потребление на енергия и промените в околната среда.</p> <p>Анализира различни източници на географски и икономическа информация.</p> <p>Представя енергиен проект на бъдещето по избор.</p>	<p>фотоволтаична енергия; слънчеви топлинни централи; офшорни вятърни проекти; наземни вятърни инсталации; осмотична енергия; транспортни горива-етанол; нефтени пясъци; битумен нефт; емитери на въглероден диоксид; генерирани емисии на парникови газове.</p>
<p><u>8. Тема Високите технологии и световното стопанство</u></p> <p>8.1. Съвременни приложения на високите технологии в развитие на стопанството</p>	<p>Проследява възникването и развитието на високите технологии.</p> <p>Определя стопанските отрасли с най-голяма приложимост на високите технологии.</p>	<p>автоматизация; роботизация; силициева долина; уеб-базираните технологии; технопарк; мобилни технологии; нанотехнологии; субституция; генно инженерство; електронно правителство.</p>
<p>8.2.-8.3. Териториално разпределение на производството на високи технологии в света</p>	<p>Изработва картосхеми на водещите държави и райони на производство на високи технологии и научни изследвания.</p>	
<p>8.4. Перспективи за развитие на високите технологии като основен фактор за съвременно стопанско развитие</p>	<p>Познава успешни модели на стопанско развитие чрез прилагане на високите технологии.</p> <p>Проучва различни източници на географска и икономическа информация.</p> <p>Изразява мнение за развитието на IT сектора.</p>	

<p>9.Тема Транснационални корпорации</p> <p>9.1. Транснационалните корпорации – продукт на процеса глобализация</p>	<p>Проследява възникването, развитието и структурата на ТНК. Обяснява връзката между ТНК и информационните технологии. Познава модел на развитие на ТНК по избор. Изработва картосхема на пространственото проявление на ТНК по избор.</p>	<p>монопол; антимонопол; концерн; централизация на капитала; мегакорпорации; либерализация на пазарите.</p>
<p>9.2. Проблеми и бъдеще на ТНК</p>	<p>Дискутира влиянието на ТНК върху развитието на националните стопанства. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	

Годишен брой часове за изучаване на модула в XI клас – 36 часа

Допълнителни уточнения за конкретния модул.

Учебната програма насочва ученика към дейности, свързани с интерпретирането на географски и икономически знания за развитие на световното стопанство; формиране на активна гражданска позиция по основни икономически проблеми на човечеството. Постава ученика в конкретни практически ситуации, включва го в дискусии, създава условия за работа в екип, както и за изява на личните му качества чрез разработване на географски и икономически реферати и проекти. Развива творческите търсения на ученика.

Разпределението на задължителните учебни часове е препоръчително при следното съотношение: за нови знания (до 60%), за практически дейности и дискусии (до 22%), за контрол и оценка (до 12), за преговор и обобщение (до 6%).

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Съотношение при формиране на срочна оценка :

Текущи оценки от работа в клас, участие в групови обсъждания и дискусии	20%
Текущи оценки от домашни работи	10%
Текущи оценки от практически задания в клас	20%
Оценки от работа по проект	10%
Оценки от контролни работи	40%

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Ключови компетентности	Дейности
Компетентности в областта на българския език	Самостоятелно осмисля основното в отделните теми; аргументира, дискутира, коментира, оценява, интерпретира, изследва, защитава, прогнозира, разработва, прилага знания и формира модели на поведение. Разкрива и обяснява причинно следствени връзки на глобалните проблеми и процеси.
Математически компетентности и основни компетентности в природните науки и технологиите	Обяснява и прилага математическите, статистически и компютърни методи на географско изследване. Анализира различни географски, икономически и статистически източници на информация. Изработва картосхеми и картодиаграми. Изработва модел на вид стопанско производство.
Дигитална компетентност	Използване на ИКТ за търсене, събиране, интерпретиране, представяне и обмен на информация, използване на мултимедия за създаване и представяне на продукти от изпълнение на конкретна задача.
Умения за учене	Упражнява самоконтрол при изпълняване на различни практически и дидактически задачи. Изгражда собствен стил на учене, анализира различни стратегии на учене между съучениците, изготвя и представя разширен план конспект, коментира научни текстове и документи. Актуализира различна научна информация. Използва практически и теоретични знания.
Социални и граждански компетентности	Изразява мнение, защитава собствена позиция, дискутира и оценява различни идеи и концепции за развитие на световното стопанство, ориентира се в съвременните геополитически и икономически събития, формира критично мислене. Показва умение да изслушва, анализира и сравнява различни гледни точки. Показва самостоятелност, отговорност и толерантност при участие в диалог и в дискусия и оспорване на мнение, различно от своето. Демонстрира разбиране за ролята и отговорностите на институциите и организациите, които вземат решения за развитие на стопанството в света и разрешаване на енергийната криза.
Инициативност и предприемчивост	Проявява инициатива и проектира дейности, насочени към създаване на модел на бъдещо развитие на стопанството в света.
Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот	Коментира тенденциите на устойчивото развитие на света в условията на разработване на нови енергийни ресурси. Предлага начини за решаване на глобалните проблеми, изследва казуси, демонстрира възможностите на високите технологии за по-целесъобразен и начин на живот.

Ключови компетентности	Междупредметни връзки
Компетентности в областта на българския език	Български език и литература: Използва подробни практически и теоретични знания и умения за работа с различни видове

	<p>текстове. Развива умения за водене на дискусия, изработва писмена и вербална аргументация на теза. Създава преразказ, план на текст, резюме, съобщение, текст-описание, отговор на научен въпрос и публично изказване, свързани с развитието на световното стопанство, преодоляване на енергийния проблем и оценяване на международната икономическа интеграция. Използва библиографска справка и терминологичен речник.</p>
Умения за общуване на чужди езици	<p><u>Чужди езици:</u> Ползва знания от текстове с географско и икономическо съдържание, изучавани по чужд език. Използване на източници на географска информация на чужд език.</p>
Математическа компетентност и основни компетентности в обществените науки и технологиите	<p><u>Математика:</u> Прилага основни математически компетентности при анализиране на статистическа информация. Демонстрира логическо и пространствено мислене. Създава, показва, използва и интерпретира модели, схеми, диаграми и икономически анализи.</p> <p><u>История и цивилизации:</u> Прилага историческия подход при проследяване на възникването и развитието на световното стопанство. Анализира в исторически аспект формирането на важни стопански структури.</p> <p><u>Технологии и предприемачество:</u> Изработва диаграми, картосхеми и статистически таблици. Дискутира възможностите за кариерно развитие в условията на съвременното стопанство. Планира и реализира проект, реферат, научно съобщение по зададени критерии.</p>
Дигитална компетентност	<p><u>Информационни технологии:</u> Създава, обработва и съхранява графична, текстова, звукова информация и ги комбинира. Използва компютърни програми за работа с текст, графика, звук, видео, електронни таблици, презентации и тяхното комбиниране. Използва и работи с интернет информация.</p>

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА
(ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА)**

МОДУЛ 4 „ЕВРОПА, АЗИЯ И БЪЛГАРИЯ“

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението в модул 4 „Европа, Азия и България” в XI клас е насочено към разширяване и задълбочаване на знания, умения и отношения, свързани с географията на регионите и страните и с изграждането на ключови географски компетентности на ученика. То съдейства за развитие на способността му, самостоятелно да аргументира, дискутира, коментира и оценява различни идеи и концепции, което да разшири неговата географската култура за разбиране и разумна дейност в географското пространство. Допринася за формиране у ученика на умения за: изразяване критично мислене, анализиране на информация от различни източници, разработване на научна теза. Ученикът избира съвременни модели на поведение и проявява активна гражданска позиция.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Очаквани резултати	Нови понятия
1.Тема: География на регионите и страните		
1.1.- 1.2. Географска идентификация на Евроазиатския регион	<p>Очертава границите на Евроазиатския регион. Обяснява значението на географското положение на Евроазиатския регион. Групира държави в региона по определени географски показатели (площ, население, гъстота на населението, брутен вътрешен продукт на човек от населението). Демонстрира ролята на отделни държави в геополитическите и геоикономическите процеси в региона. Анализира основните културно-политически и стопански характеристики на Евроазиатския регион. Интерпретира ролята на региона в глобалната политика и икономика. Анализира информация от различни източници. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	

<p>1.3.- 1.11. Териториална диференциация на Евроазиатския регион 1.3.-1.11. Подрегиони – Северна Европа, Западна Европа, Южна Европа, Централна Европа, Източна Европа, Централна Азия, Далечен Изток, Среден Изток, Близък Изток</p>	<p>Анализира по алгоритъм основните подрегиони в Евроазиатския регион: географско положение и граници; геополитическо влияние в региона и света; природоресурсен потенциал; геодемографски процеси; селищно развитие и урбанизация; икономическо развитие. Характеризира избрани страни в подрегионите: Северна Европа (Швеция), Западна Европа (Великобритания), Южна Европа (Испания), Централна Европа (Полша), Източна Европа (Украйна), Централна Азия (Казахстан), Далечен Изток (Индонезия), Среден Изток (Иран), Близък Изток (Израел). Дискутира основни вътрешнорегионални проблеми. Изработва картосхеми на подрегионите. Анализира информация от различни източници. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	
<p>1.12. Вътрешнорегионална икономическа интеграция</p>	<p>Дефинира основните характеристики на вътрешнорегионалната икономическа интеграция. Дава примери за съвременни организации на вътрешнорегионалната икономическа интеграция. Свързва създаването на познати организационни структури с основните цели на вътрешнорегионалната икономическа интеграция. Анализира информация от различни източници.</p>	<p>ЕАСТ; Арабска лига; Европейски фонд за регионално развитие; Европейски социален фонд; Кохезионен фонд.</p>
<p>1.13. Интеграционни процеси на Балканите</p>	<p>Очертава главните политически и икономически аспекти на интеграцията на Балканите. Групира балканските страни във връзка с участието им в ОЧИС, Пакт за стабилност. Коментира ролята на международните инфраструктурни проекти за развитието на Балканите. Дискутира ролята на балканските страни членки на ЕС за балканската интеграция. Представя ролята и мястото на Румъния в интеграционните процеси на Балканите.</p>	
<p>1.14. България в регионалната интеграция.</p>	<p>Идентифицира ролята и мястото на България в интеграционните структури. Обяснява промените в геополитическото ѝ положение като резултат от участието на България в основните регионални организации. Обяснява промените в социално-икономическото развитие на България, като резултат от балканската ѝ интеграция.</p>	

	<p>Дискутира ролята на България в бъдещи интеграционни процеси на Балканите.</p> <p>Изразява мнение за мястото и ролята на България в интеграционните процеси на Балканите.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	
1.15. Бъдещето на Евроазиатския регион	<p>Коментира перспективите във вътрешнополитическата диференциация на Евроазиатския регион.</p> <p>Коментира перспективите на интеграционните процеси в региона.</p> <p>Сравнява стопанското развитие на региона със Северноамериканския регион.</p> <p>Анализира информация от различни източници.</p>	

Годишен брой часове за изучаване на модула в XI клас – 36 часа

Допълнителни уточнения за конкретния модул.

Учебната програма насочва ученика към дейности, свързани с анализирането на географски и икономически знания за география на регионите и страните; формиране на активна гражданска позиция по проблемите на Евроазиатския регион и България. Постава ученика в конкретни практически ситуации, включва го в дискусии, създава условия за работа в екип, за изява на личните му качества чрез разработване на отговори на научни въпроси и реферати, решаване на географски казуси, разработване на проекти и модели, развива творческите търсения на ученика и създава възможности за изява на личните му качества.

Разпределението на задължителните учебни часове е препоръчително при следното съотношение: за нови знания (до 42%), за практически дейности и дискусии (до 32%), за контрол и оценка (до 12), за преговор и обобщение (до 14%).

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Текущи оценки от работа в клас, участие в групови обсъждания и дискусии	30%
Текущи оценки от домашни работи	10%
Текущи оценки от практически задания в клас	20%
Оценки от работа по проект	10%
Оценки от контролни работи	30%

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Ключови компетентности	Дейности
Компетентности в областта на българския език	Самостоятелно осмисля основното в отделните теми; аргументира, дискутира, коментира, оценява, интерпретира, защитава, разработва, прилага знания и формира модели на поведение. Разкрива и обяснява причинно следствени връзки на глобални и регионални проблеми и процеси.
Математически компетентности и основни компетентности в природните науки и технологиите	Обяснява и прилага математическите и статистическите методи на географско изследване. Анализира информация от различни източници. Изработва картосхеми, картодиаграми, таблици. Изработва геополитическа прогноза.
Дигитална компетентност	Използване на ИКТ за търсене, събиране, интерпретиране, представяне и обмен на информация, използване на мултимедия за създаване и представяне на продукти от изпълнение на конкретна задача.
Умения за учене	Упражнява самоконтрол при изпълняване на различни практически и дидактически задачи. Изгражда собствен стил на учене, анализира различни стратегии на учене между съучениците. Изготвя и представя разширен отговор на научен въпрос, реферат, коментира научни текстове и документи, актуализира географска информация, прилага теоретични знания и практически умения. Някои от знанията са водещи в областта и включват критично разбиране на теории и принципи.
Социални и граждански компетентности	Изразява мнение, защитава собствена позиция, дискутира и оценява различни идеи за развитие. Работи в екип, ориентира се в съвременните политически, икономически и културни събития, формира критично мислене. Показва умение да изслушва, анализира и сравнява различни гледни точки. Показва самостоятелност, отговорност и толерантност при участие в диалог и в дискусия и оспорване на мнение, различно от своето. Демонстрира разбиране за ролята и отговорностите на институциите, които вземат решения на различно ниво в областта на геополитиката, икономиката, инфраструктурата и интеграцията.
Инициативност и предприемчивост	Проявява гражданска инициатива и проектира дейности, насочени към създаване на регионални интеграционни процеси и структури.
Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот	Коментира тенденциите на развитие на Евроазиатския регион. Конструира модел на устойчиво геополитическо развитие. Предлага начини за решаване на регионалните културно-политически и социално-икономически проблеми.

Ключови компетентности	Междупредметни връзки
Компетентности в областта на българския език	Български език и литература: Използва подробни практически и теоретични знания и умения за работа с различни видове текстове. Развива умения за водене на дискусия, писмена и вербална аргументация на тези. Създава писмени разработки (отговор на научен въпрос, реферат, географски съобщения). Използва библиографска справка и терминологичен географски речник.

Умения за общуване на чужди езици	<p><u>Чужди езици:</u> Ползва знания от текстове с географско съдържание, изучавани по чужд език. Използване на източници на географска информация на чужд език.</p>
Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите	<p><u>Математика:</u> Прилага основни математически компетентности при анализиране на статистическа информация. Демонстрира логическо и пространствено мислене. Създава, показва, използва и интерпретира модели, схеми и диаграми.</p> <p><u>История и цивилизации:</u> Прилага историческия подход при проследяване на възникването и развитието на региона. Анализира в исторически аспект промените в политическата карта на региона и при формирането на важни политико- стопански организации.</p> <p><u>Технологии и предприемачество:</u> Изработва скици и чертежи. Планира и реализира проект по зададени критерии.</p> <p><u>Биология и здравно образование:</u> Използва специализирани знания при представяне на проблемите на устойчивото развитие на регионите.</p>
Дигитална компетентност	<p><u>Информационни технологии:</u> Създава, обработва и съхранява графична, текстова, звукова информация и ги комбинира. Използва компютърни програми за работа с текст, графика, звук, видео, електронни таблици, презентации и тяхното комбиниране. Използва и работи с мултимедийна информация.</p>

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА
(ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА)**

МОДУЛ 5 „БЪЛГАРИЯ И РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА“

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението в модул 5 в XII клас е насочено към задълбочаване, разширяване, обобщаване на знанията, уменията и отношенията, за работа в екип, за участие в ученическо изследване по даден проблем, за изготвяне на учебни прогнози и ученически проекти, за систематизиране и трансформиране на географска и икономическа информация от различни източници, за участие в дискусия. Учебната програма допринася за надграждане на географски компетентности на ученика и способността му самостоятелно да аргументира, дискутира, коментира и оценява различни идеи и концепции; да изразява критично мислене; да използва справочна литература; самостоятелно да разработва научна теза; да формира активна гражданска позиция.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Очаквани резултати	Нови понятия
<p><u>1. Тема Геополитическо положение на България.</u> 1.1.–1.2. Геополитическото положение на България – фактор за икономическо и социално развитие</p>	<p>Коментира мястото на България в европейското и балканското икономическо, политическо и културно пространство.</p> <p>Коментира предимствата на геополитическото положение на България, в контекста на балканската интеграция.</p> <p>Изразява мнение за значението на съвременното геополитическо положение на България, за икономическото и социалното развитие на страната.</p> <p>Анализира различни видове източници на географска информация с геополитическо съдържание.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	

<p><u>2. Тема Демографски проблеми в България</u> 2.1.-2.2 Демографски процеси, демографска ситуация и демографски потенциал в България</p>	<p>Коментира демографските процеси в България. Обяснява зависимостта между съвременните миграции и жизнения стандарт на населението в България. Прогнозира бъдещото развитие на демографските процеси в България. Анализира различни видове източници на географска и икономическа информация. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>коэффициент на раждаемост; коэффициент на смъртност; брачност; разводимост.</p>
<p>2.3.-2.4 Демографски проблеми в България</p>	<p>Посочва примери за демографски проблеми в България. Коментира икономически и социални последици от проявлението на демографските проблеми в страната. Анализира различни източници на географска и икономическа информация. Предлага решения за преодоляване на демографските проблеми. Разработва отговор на научен въпрос (или решава казус, или пише есе), свързан с демографските проблеми в България.</p>	<p>българска диаспора</p>
<p><u>3. Тема Съвременно развитие, проблеми и тенденции на селищната мрежа в България</u> 3.1. Съвременно развитие на селищната мрежа в България</p>	<p>Характеризира особеностите на селищната мрежа в България. Разкрива връзката между инфраструктурата на селищата и условията за живот.</p>	
<p>3.2. Проблеми и тенденции за развитие на селищната мрежа в България</p>	<p>Коментира проблеми и тенденции за развитие на селищната мрежа на национално и местно равнище. Прогнозира развитието на селището, в което живее, в контекста на европейските политики, националните приоритети и местното самоуправление. Представя план на селище в различни форми, вкл. с използване на ИКТ. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	
<p><u>4. Тема Социални проблеми и социална политика на България</u> 4.1. – 4.3. Социални проблеми и социална политика на България</p>	<p>Коментира социални проблеми в България (заетост, безработица, доходи на населението). Доказва различия в териториалното проявление на социалните проблеми. Познава национални политики за преодоляване на социалните проблеми. Дискутира резултатите от социалната политика за населението на България. Анализира различни видове източници на географска и икономическа информация. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	

<p>5. <u>Тема Икономически проблеми на България</u> 5.1. – 5.2 Структура на стопанството в България</p>	<p>Анализира стопанските отрасли и техните производства по икономически показатели. Доказва различия в териториалното проявление на икономическите проблеми. Познава национални политики за преодоляване на икономическите проблеми. Анализира различни видове източници на географска и икономическа информация. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	
<p>5.3. Вътрешна и външна търговия на България</p>	<p>Характеризира вътрешната и външната търговия на България. Формулира проблеми и съвременни тенденции в развитието на отрасъла. Анализира различни видове източници на географска и икономическа информация. Представя в схема търговските връзки на България. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	
<p>5.4. – 5.5. География на туризма в България</p>	<p>Коментира отрасъл туризъм в България. Характеризира туристическите райони в България. Формулира проблеми и съвременни тенденции в развитието на отрасъла. Анализира различни видове източници на географска и икономическа информация. Представя туристически район в България по избор в различни форми, вкл. с използване на ИКТ. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	
<p>5.6. Чуждестранни инвестиции в България</p>	<p>Обяснява значението на чуждестранните инвестиции за икономическото и социалното развитие на страната. Посочва примери за чуждестранни инвестиции в България. Анализира различни видове източници на географска и икономическа информация. Представя регионални различия на преки чуждестранни инвестиции в България.</p>	
<p>5.7. – 5.8. Териториална структура на стопанството в България</p>	<p>Характеризира териториалната структура на първичен, вторичен и третичен сектор. Характеризира отраслов район (аграрен, промишлен, транспортен, туристически). Коментира проблеми, свързани с териториалната структура на стопанството.</p>	

	<p>Анализира различни видове източници на географска и икономическа информация.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	
<p>6. Тема. <u>Екологични проблеми в България</u> 6.1.- 6.2. Природна среда на България и екологични проблеми</p>	<p>Изработва количествена и качествена оценка на природните компоненти.</p> <p>Посочва примери за екологични проблеми в България.</p> <p>Коментира проблема с твърдите отпадъци.</p> <p>Предлага решения за преодоляване на екологични проблеми</p> <p>Представя защитени територии и райони в различни форми, вкл. с използване на ИКТ.</p> <p>Анализира различни видове източници на географска и икономическа информация.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	<p>бонитетна оценка; рециклиране; рекултивация.</p>
<p><u>7. Тема Регионална политика на Европейския съюз</u></p>	<p>Познава регионалната политика на Европейския съюз.</p> <p>Коментира преодоляването на вътрешнотериториални, социални и икономически проблеми на районите в България чрез Европейската регионална политика.</p> <p>Описва мястото и ролята на избрани еврорегиони.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	
<p><u>8.1 Тема Съвременни аспекти на регионалната политика на България</u></p>	<p>Познава основни аспекти на съвременната регионална политика на България.</p> <p>Познава видове райони, според целите на регионалната политика.</p> <p>Дискутира резултатите от провежданата регионална политика и влиянието ѝ върху населението и развитието на стопанството в България.</p> <p>Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	
<p><u>8.2 Тема Местно самоуправление</u></p>	<p>Обяснява основни характеристики, принципи и дейности на местното самоуправление.</p> <p>Коментира значението на местното самоуправление за развитие на селищата.</p> <p>Изготвя научно съобщение за местното самоуправление на селището, в което живее.</p>	
<p><u>9.1 – 9.8 Тема Райониране и райони в България – проблеми и тенденции.</u></p>	<p>Определя мястото на районите по показателите: площ, брой на населението, заетост, безработица, относителен дял на БВП.</p> <p>Характеризира селищната мрежа и селища в районите.</p> <p>Анализира стопанската специализация на районите.</p> <p>Коментира проблеми на района (демографски, социални, икономически,</p>	

	<p>екологични) и тенденции за развитие. Предлага решения за преодоляване на проблемите в районите. Прогнозира развитието на района, в който живее, в контекста на европейските политики, националните приоритети и местното самоуправление. Анализира различни видове източници на географска и икономическа информация. Разработва отговор на научен въпрос или решава географски казус.</p>	
--	---	--

Годишен брой часове за изучаване на модула в XII клас – 62 часа

Допълнителни уточнения за конкретния модул.

Учебната програма насочва ученика към дейности, свързани с интерпретирането на географски и икономически знания за демографските, социалните, икономическите и екологичните проблеми на национално, регионално и местно равнище и формиране на активна гражданска позиция. Постава ученика в конкретни практически ситуации, включва го в дискусии, създава условия за работа в екип, за участие в ученическо изследване по даден проблем, за изготвяне на учебни прогнози и ученически проекти, за изследване на казуси и отговор на научен въпрос, за изява на лични качества и кариерно развитие; за самостоятелно търсене, събиране, интерпретиране, представяне и обмен на конкретна географска и икономическа информация, вкл. с използване на електронно базирани информационни източници.

Разпределението на задължителните учебни часове е препоръчително при следното съотношение: за нови знания (до 52%), за практически дейности и дискусии (до 26%), за контрол и оценка (до 10%), за преговор и обобщение (до 12%).

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Съотношение при формиране на срочна оценка:

Текущи оценки от работа в клас, участие в групови обсъждания и дискусии	20%
Текущи оценки от домашни работи	10%
Текущи оценки от практически задания в клас	20%
Оценки от работа по проект	10%
Оценки от контролни работи	40%

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Ключови компетентности	Дейности
Компетентности в областта на българския език	Самостоятелно осмисля основното в отделните теми; аргументира, дискутира, коментира, оценява, интерпретира, изследва, защитава, прогнозира, разработва, прилага знания и формира модели на поведение. Разкрива и обяснява причинно следствени връзки на националните проблеми и процеси. Изразява мнение по географски въпроси.
Математически компетентности и основни компетентности в природните науки и технологиите	Обяснява и прилага математическите и статистически методи на географско изследване. Анализира различни географски, икономически и статистически източници. Изработва картосхеми, картодиаграми, таблици, анализира графични и статистически материали.
Дигитална компетентност	Използва ИКТ за търсене, събиране, интерпретиране, представяне и обмен на информация. Използва мултимедия за създаване и представяне на продукти от изпълнение на конкретна задача.
Умения за учене	Упражнява самоконтрол при изпълняване на различни практически и дидактически задачи. Изгражда собствен стил на учене, анализира различни стратегии на учене между съучениците. Изготвя и представя разширен план конспект, съставя и коментира научни текстове и документи. Използва широк спектър от практически и теоретични знания.
Социални и граждански компетентности	Изразява мнение, защитава собствена позиция, дискутира и оценява различни идеи и концепцията за устойчиво развитие. Работи в екип. Ориентира се в съвременните политически, икономически и културни събития, формира критично мислене. Показва умение да изслушва, анализира и сравнява различни гледни точки. Показва самостоятелност, отговорност и толерантност при участие в диалог и в дискусия и оспорване на мнение, различно от своето. Демонстрира разбиране за ролята и отговорностите на институциите, които вземат решения на национално и регионално ниво в областта на икономиката, природоползването и устойчивото развитие .
Инициативност и предприемчивост	Проявява инициатива и проектира дейности, насочени към опазване на околната среда.
Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот	Коментира тенденциите на екологоустойчивото развитие на България. Конструира модел на устойчиво развитие. Предлага начини за решаване на глобалните проблеми. Изследва казуси.

Ключови компетентности	Междупредметни връзки
Компетентности в областта на българския език	<u>Български език и литература:</u> Използва подробни практически и теоретични знания и умения за работа с различни видове текстове. Развива умения за водене на дискусия, писменна и вербална аргументация на теза. Създава писмени разработки (географски съобщения, реферати, есета, отговор на научен въпрос). Използва библиографска справка и терминологичен речник.

<p>Умения за общуване на чужди езици</p>	<p><u>Чужди езици:</u> Ползва знания от текстове с географско съдържание, изучавани по чужд език. Използване на източници на географска информация на чужд език.</p>
<p>Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите</p>	<p><u>Математика:</u> Прилага основни математически компетентности при анализиране на статистическа информация. Демонстрира логическо и пространствено мислене. Създава, показва, използва и интерпретира модели, схеми и диаграми.</p> <p><u>Технологии и предприемачество:</u> Изработва скици и чертежи. Планира и реализира проект по зададени критерии.</p> <p><u>Биология и здравно образование:</u> Използва специализирани знания при представяне на екологични проблеми, видовото разнообразие и опазването на ценни растителни видове в България. Разширява и обогатява екологичната си култура в процес на осъзнаване на връзките „природа – общество – стопанство“.</p> <p><u>Химия и опазване на околната среда:</u> Коментира видове замърсители, изменения на химичния състав на атмосферния въздух, водите и почвите в България, в резултат на антропогенната дейност.</p> <p><u>Физика и астрономия:</u> Разпознава изучавани обекти и явления в природата и прилага знания и умения при тяхното анализиране.</p>
<p>Дигитална компетентност</p>	<p><u>Информационни технологии:</u> Създава, обработва и съхранява графична, текстова, звукова информация и ги комбинира Използва компютърни програми за работа с текст, графика, звук, видео, електронни таблици, презентации и тяхното комбиниране. Използва и работи с мултимедийна информация.</p>

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА
ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА**

МОДУЛ 6 „ГЕОГРАФСКА И ИКОНОМИЧЕСКА ИНФОРМАЦИЯ“

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението в модул 6 в XII клас е насочено към овладяване на знанията за картографията и географското познание, за географската информация и геоинформационните технологии. Прилагане на умения за систематизиране и трансформиране на географска и икономическа информация от различни източници; допринася за развитието на географски ключови компетентности на ученика и способността му да съставя обща географска и икономическа библиография; да има познания за същността и приложението на ГИС; да има обща представа за възникването и историята на ГИС; да решава географски казуси; да анализира географска и икономическа информация; да изразява критично мислене; да използва справочна литература и самостоятелно да разработва отговор на научен въпрос; да формира модели за личностно и кариерно развитие.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Очаквани резултати	Нови понятия
<p><u>1.1-1.2. Тема Източници на географска и икономическа информация</u></p>	<p>Групира различни източници на информация: текстови, статистически, графични, предметно-образни. Прави разлика между географска и икономическа информация и източниците им. Познава официалните източници на географска и икономическа информация в България. Систематизира информация от различни източници за решаване на географски проблем на глобално, регионално и локално равнище. Анализира географска и икономическа информация. Съставя специализирана географска и икономическа библиография.</p>	

<p><u>2.1.-2.7. Тема Картографията и географското познание.</u> 2.1. Възникване и развитие на картографията</p>	<p>Познава възникването и развитието на науката картография. Проследява възникването и развитието на картографията в България. Определя ролята на картографията за развитие на географското познание.</p>	
<p>2.2.-2.3. Класификация на картите</p>	<p>Класифицира картите по съдържание, предназначение, обхват и мащаб. Познава картографски способности на изобразяване: на изолинии, на сенки, на ареали, на картограма и на картодиаграма. Разграничава общогеографски и тематични карти. Ориентира се по туристическа карта.</p>	<p>условни знаци: площни (мащабни), линейни, немащабни.</p>
<p>2.4.-2.5. Математическа основа на картите</p>	<p>Познава математическата основа и елементите на картите. Познава основни видове картографски проекции. Решава задачи с числен и линеен мащаб и географски координати. Познава метрични координати и координати в десетични градуси и приложението им. Познава официални координатни системи в България.</p>	<p>равноъгълни; равноплощни; произволни; цилиндрична; конусна; азимутална; равноъгълна; проекция на Гаус; проекция на Меркатор.</p>
<p>2.6.-2.7. Топографска карта</p>	<p>Познава математическата основа и съдържанието на топографската карта. Решава задачи с топографска карта (определя наклон на склон, височина на сечение, измерване на площи, измерване на разстояния).</p>	<p>коти; хоризонтали; наклон на склона; километрична мрежа.</p>

<p><u>3. Тема Геоинформационни технологии</u></p> <p>3.1.- 3.2. Дистанционни изследвания и технологии за наблюдение на Земята</p>	<p>Познава основни класове аерокосмически средства за наблюдение на Земята – изкуствени спътници, пилотируеми и безпилотни въздушни летателни апарати.</p> <p>Познава основните Европейски програми за наблюдение на Земята.</p> <p>Различава спътникови изображения и продукти получени от тях.</p> <p>Познава основните класове спътникови сензори и основните характеристики на спътниковите изображения – пространствена, времева и спектрална разделителна способност.</p> <p>Умее да различава основни типове обекти по спътникови изображения и аерофотоснимки (населени места, земеделски земи, водни обекти, планини и планински вериги, пустини, атмосферни явления).</p> <p>Анализира географска информация в глобален и регионален мащаб.</p> <p>Има знания за приложението на спътниковите данни в различни сфери, свързани с географията и икономиката в глобален, регионален и национален мащаб</p> <p>Осъзнава глобалното значение на спътниковите системи за наблюдение на Земята за събиране на географска информация</p>	<p>дистанционни методи на изследване;</p> <p>пасивни сензори;</p> <p>активни сензори;</p> <p>Глобални навигационни спътникови системи (ГНСС): GPS (глобални позиционни системи); ГАЛИЛЕО; ГЛОНАС.</p>
<p>3.3. Същност и приложение на ГИС в географията и икономиката</p>	<p>Коментира същността и възникването на географските информационни системи като съвкупност от методи и технологии за обработка, анализ и събиране на геопространствени данни.</p> <p>Познава географските информационни системи като технология и съвкупност от методи за обработка на географска информация.</p> <p>Коментира връзката между дистанционните изследвания като източник на географска информация и географските информационни системи като средство за обработка и анализ на информация.</p> <p>Дискутира приложението на географските информационни системи в науката, бизнеса и икономиката.</p> <p>Дава примери за използването на географските информационни системи за целите на регионалното и селищното управление и планиране.</p>	<p>геоинформатика</p>
<p>3.4. Основни понятия и видове данни в ГИС и тяхната употреба и приложение</p>	<p>Познава основни понятия свързани с ГИС – гео-база данни, тематични слоеве, пространствени и атрибутивни данни.</p> <p>Познава видовете данни в ГИС.</p> <p>Познава модели на данните в ГИС – растрен и векторен модел на данните.</p>	

3.5. Основни видове ГИС софтуерни продукти	Познава основни видове ГИС софтуерни продукти – настолни продукти, мобилни приложения и сървърни продукти. Познава онлайн картни услуги, уеб ГИС и облачни ГИС платформи. Използва онлайн картни и ГИС услуги и платформи като източник на географска и икономическа информация при работа по дадена тема или при решаване на географски казус.	
3.6. Възможности на географските информационни системи за обработване на географска и икономическа информация	Познава основните функции и възможности на ГИС: събиране на данни, обработка на данни, пространствени анализи, пространствено моделиране и визуализация на данни. Дава примери за разпространени пространствени анализи приложими в географията и икономиката Използва и интерпретира ГИС продукти при решаване на географски казус.	
<u>4. Тема Приложни направления на географската наука.</u>	Познава програми, свързани с екологичните проблеми и начините за решаването им.	
4.1. Ресурсно-екологично приложно направление	Представа модел за рационално използване на природноресурсния потенциал на различни равнища.	
4.2. Социално-икономическо приложно направление	Представа модели за развитието на човешките ресурси като фактор на стопанството. Определя развитието на стопанските сектори и отрасли според локализационни фактори.	
<u>5. Тема Трансформиране на географска информация.</u>	Познава правилата за съставяне на план тезис и разширен план.	
5.1.-5.4. Писмено представяне на географска информация	Познава структурата на изложението на географски теми, свързани с природни, геополитически и социално-икономически процеси. Интерпретира географска и икономическа информация по поставена тема. Разработва отговор на научен въпрос Решава географски казуси, свързани с природните, геополитическите и социално-икономическите процеси.	
5.5.-5.7. Географски анализ на картографски изображения	Решава задачи с тематични карти. Анализира полово-възрастова пирамида. Анализира картни изображения: картограма, картодиаграма, картосхеми, графики.	
<u>6.1-6.4. Тема Познава модели на личностно и кариерно развитие.</u>	Посочва личностни качества, компетенции и интереси. Идентифицира подходящи области за професионална реализация. Изготвя прогноза за успех в избран вид професия, свързан с учебния предмет география и икономика. Разработва модел за личностно и кариерно развитие.	автобиография (CV); мотивационно писмо; портфолио.

Годишен брой часове за изучаване на модула в XII клас – 62 часа

Допълнителни уточнения за конкретния модул.

Учебната програма насочва ученика към дейности, свързани с интерпретирането на географска и икономическа информация, свързана с природни и социално-икономически проблеми на различни равнища; знания за науката картография и ГИС; формиране на активна гражданска позиция по глобални и регионални проблеми. Постава ученика в конкретни практически ситуации, включва го в дискусии, създава условия да работи в екип, да изявява личностни качества и изготвя прогноза за успех в избран вид професия.

Разпределението на задължителните учебни часове е препоръчително при следното съотношение: за нови знания (до 44%), за практически дейности и дискусии (до 41%), за контрол и оценка (до 6%), за преговор и обобщение (до 9%).

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Съотношение при формиране на срочна оценка:

Текущи оценки от работа в клас, участие в групови обсъждания и дискусии	20%
Текущи оценки от домашни работи	10%
Текущи оценки от практически задания в клас	20%
Оценки от работа по проект	10%
Оценки от контролни работи	40%

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Ключови компетентности	Дейности
Компетентности в областта на българския език	Самостоятелно осмисля основното в отделните теми; анализира, систематизира, коментира, интерпретира, проследява, прогнозира, разработва, прилага знания и формира модел за личностно и кариерно развитие. Разкрива и обяснява причинно следствени връзки на проблеми и процеси, свързани с природноресурсния потенциал и стопанството. Изготвя план–тезис, разширен-план, географска тема, отговор на научен въпрос. Характеризира природни и социално-икономически явления и процеси в България.
Математически компетентности и основни компетентности в природните науки и технологиите	Обяснява и решава задачи с числения и линейния мащаб на географската карта. Познава математическата основа на топографската карта. Анализира различни географски, икономически и статистически източници, картосхеми, картограми, картодиаграми, таблици.
Дигитална компетентност	Използване на ИКТ за търсене, събиране, интерпретиране, представяне и обмен на информация. Използва мултимедия за създаване и представяне на продукти от изпълнение на конкретна задача. Познава същността и приложението на ГИС.
Умения за учене	Упражнява самоконтрол при изпълняване на различни практически и дидактически задачи. Изгражда собствен стил на учене, анализира различни стратегии на учене между съучениците. Изготвя и представя разширен план, отговор на научен въпрос. Използва широк спектър от практически и теоретични знания.
Социални и граждански компетентности	Изразява мнение, защитава собствена позиция, ориентира се в съвременните политически, икономически и културтни събития. Показва умение да изслушва, анализира и сравнява различни гледни точки. Показва самостоятелност, отговорност и толерантност при участие в диалог.
Инициативност и предприемчивост	Познава модели на личностно и кариерно развитие. Проявява инициатива и проектира дейности за професионална реализация.
Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот	Познава програми, свързани с екологични проблеми, коментира тенденциите на екологоустойчивото развитие на различни равнища, разработва модел за рационално използване на природните ресурси.

Ключови компетентности	Междупредметни връзки
Компетентности в областта на българския език	Български език и литература: Използва подробни практически и теоретични знания и умения за работа с различни видове текстове. Развива умения за водене на дискусия, писменна и вербална аргументация на теза. Създава писмени разработки (географски съобщения, реферати и др.). Използва библиографска

	справка и терминологичен речник. Изготвя автобиография и мотивационно писмо.
Умения за общуване на чужди езици	<u>Чужди езици:</u> Ползва знания от текстове с географско съдържание, изучавани на чужд език. Използване на източници на географска информация на чужд език.
Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите	<u>Математика:</u> Прилага основни математически компетентности при анализиране на статистическа информация. Демонстрира логическо и пространствено мислене. Създава, показва, използва и интерпретира модели, схеми и диаграми. <u>Технологии и предприемачество:</u> Изработва скици и чертежи. Планира и реализира проект по зададени критерии.
Дигитална компетентност	<u>Информационни технологии:</u> Създава, обработва и съхранява графична, текстова, звукова информация и ги комбинира. Използва компютърни програми за работа с текст, графика, звук, видео, електронни таблици, презентации и тяхното комбиниране. Използва и работи с мултимедийна информация.